

Metoden som lyfter fram lärandet och
omvandlar erfarenheter till kompetens.

ELD by Terese Raymond is licensed under a Creative Commons
Erkännande-IngaBearbetningar 3.0 Unported License.

Webb: eldkompetens.se

UMEÅ
Lars Norqvist
lars@edunamic.se
070 290 10 71

STOCKHOLM
Terese Raymond
terese@aprendi.se
076 000 13 15

INNEHÅLL

ELD sammanfattande text s. 3

Deltagardokumentation s. 4

Samtalsguide s. 5

Samtalsdokumentation s. 6

Kompetenslistan s. 7-10

Övningar för att använda och lära ut ELD s. 11-14

ELD by Terese Raymond is licensed under a Creative Commons
Erkännande-IngåBearbetningar 3.0 Unported License.

Webb: eldkompetens.se

UMEÅ
Lars Norqvist
lars@edunamic.se
070 290 10 71

STOCKHOLM
Terese Raymond
terese@aprendi.se
076 000 13 15

ELD (experience, learning, description) medvetandegör det dagliga lärandet i din verksamhet. Metoden är lätt att anpassa till olika målgrupper. Materialet inkluderar frågor, dokumentationsmallar och övningar i självskattning och feedback.

ELD omvandlar erfarenhet till kompetens!

ELD 5 STEG

STEG #1

ELD introduceras med övningar i självskattning, reflektion och kompetensanalys. Ni går igenom materialet och anpassar ELD efter er verksamhet.

STEG #2

Deltagarnas uppgift under ELD är att uppmärksamma händelser som de aktivt påverkar. Allt från vardagliga småsaker till särskilda tillfällen. Deltagarna samlar sina händelser i portfolio.

STEG #3

Med jämna mellanrum berättar deltagarna om sina situationer för en samtalsledare. Samtalen följer en mall och ger perspektiv på vilken kompetens som användes vid olika tillfällen.

STEG #4

ELD avslutas med ett kompetensbrev. Till kompetensbrevet väljer deltagaren ut upp till fem situationer för att beskriva sitt lärande och deltagande under projektet.

STEG #5

Deltagarna får ett kompetensbrev men vad får verksamheten? Nästa steg är att ta tillvara på mervärden och hitta tidseffektiva synergier för verksamheten.

LÄS MER OM ELD — <http://eldkompetens.se>

ELD by Terese Raymond is licensed under a Creative Commons Erkännande-IngaBearbetningar 3.0 Unported License.

Namn:

Datum idag:

Datum då det hände:

Besvara frågorna och spara dokumentationen!

- 1. Beskriv kortfattat vad som hände**
- 2. Hur påverkade du händelseutvecklingen?**
- 3. Skriv max tre ord om hur du upplevde situationen (dina känslor)**
- 4. Vilka kompetenser använde du i situationen? (max tre ord från kompetenslistan)**

Dokumentation kan även ske med ett foto eller en ritad bild.
Bilden eller fotot ska i så fall kompletteras med nyckelord för vilka känslor situationen framkallade hos dig och förslag på vilken kompetens som du visade.

Inledning

Börja med att klargöra syftet med samtalet:

- **Att lyfta en situation som exempel på en eller flera kompetenser. Dessa kompetenser och situationen kan användas i ett kompetensbrev.**
- **Om du vill anteckna, fråga deltagaren om det är ok.**
- **Lyssna aktivt och försök få ett grepp om deltagarens bild av situationen.**

Första delen av samtalet

handlar om att du och deltagaren ska få en gemensam förståelse av situationen som deltagaren har valt att ta upp. Ibland tar deltagaren upp en process. Försök då dela upp processen i olika situationer och börja ELD:a någon av dessa. Exempel på frågor:

- **Berätta om situationen (till exempel bakgrund, händelseförloppet steg för steg, konsekvenser)**
- **Hur kände/upplevde du ... ?**
- **Hur inverkade du ... ?**
- **Vad sa/gjorde/kände/tänkte du när ... ?**

Sammanfatta vad deltagaren berättat för att stämna av att du förstått deltagarens upplevelse av situationen. Fortsätt samtalet med fokus på vilka kompetenser som användes

Andra delen av samtalet

är en slags "kompetensförhandling". Använd Kompetenslistan och resonera kring de kompetenser som deltagaren föreslår. Du tillägger och ifrågasätter.

Om deltagaren har svårt att se sina egna kompetenser så kan ni använda frågan:

- **Hur skulle någon annan beskriva dig i den här situationen?**

Tredje delen av samtalet

syftar till att skriva ett förslag på en kompetensbrevtext till situationen. Välj, tillsammans med deltagaren, ut två eller tre av kompetenserna. Skriv ett utkast på en text som beskriver situationen och för in förslaget i samtalsdokumentationen.

Allra sist

Gå vidare till nästa situation eller bestäm tid för nästa samtal.

Beskrivning av händelseförloppet (bakgrund, händelseförlopp och resultat):

På vilket sätt inverkade deltagaren på situationen:

Deltagarens upplevelse av situationen:

Färdigheterna/kunskaperna/attityderna (kompetensen) som deltagaren visade. Ringa in de tre viktigaste:

Övrigt:

Förslag på kompetensbrevformulering

Kompetens	Situation när kompetenserna visades

Entreprenörskap & Kreativitet

ENTREPRENÖRSKAP

Formulera mål
Målmedvetenhet
Nätverkande
Handlingskraft
Modig
Slutföra
Ambitiös
Uthållig
Beslutsam
Envis

KREATIVITET

Skapande
Utveckla
Illustrera
Innovativ
Fantasifull
Uppfinningsrik
Idérik
Improvisationsförmåga
Visionär
Pragmatisk

Ledarskap & Organisation /Administration

LEDARSKAP

Ansvarsfull
Entusiastisk
Drivande
Prioritera
Planera
Delegeringsförmåga
Beslutsfattande
Konsekvent
Formell
Handlingskraftig
Rationell
Entusiasmerande
Förtroendeingivande
Förstå tankeprocesser
och gruppdynamik
Ta tillvara på kompetens
Projektplanering
Målstyrning

**ORGANISERA
/ADMINISTRERA**

Prioritera
Planera
Detaljerad
Dokumentera
Arkivera
Sortera
Systematisk
Klassificera
Strukturera
Registrera
Koordinera
Samordna
Detaljorienterad
Arrangera

Pedagogiska färdigheter & Samtalsteknik

**PEDAGOGISKA
FÄRDIGHETER**

Logisk
 Metodisk
 Lyhörd
 Strukturera
 Improvisera
 Instruera
 Tydliggöra
 Planera
 Förklara
 Uppmuntra
 Motivera
 Inspirera
 Entusiastisk
 Föreläsa
 Dynamisk
 Rådge
 Beslutsfattande
 Strategisk

SAMTALSTEKNIK

Förhandla
 Formell
 Medla
 Sälja
 Lyssna på andras idéer
 och åsikter
 Moderera
 Ge konstruktiv kritik
 Feedback
 Debattera
 Handleda
 Mentorskap
 Coachning
 Resonera
 Intervjua
 Teckenspråk
 Lyssna
 Rådge

Aktivt deltagande & Kommunikation

AKTIVT DELTAGANDE

Beslutsfattande
 Punktlig
 Skapa dialog
 Inkluderande
 Inspirera
 Motivera
 Lyfta konflikter
 Lyfta problem
 Ge feedback
 Uppmärksam
 Processmedvetenhet
 Kompromissförmåga
 Fatta beslut som
 innehåller olika opinioner
 Fatta beslut utifrån
 gruppens vilja
 Tydlig
 Närvaro

KOMMUNIKATION

Illustrera
 Lyssna
 Ställningstagande
 Marknadsföra
 Informera
 Visualisera
 Övertala
 Debattera
 Möteteknik
 Direkt
 Saklig
 Presentera
 Argumentera

Tekniska & Ekonomiska färdigheter

**TEKNISKA
FÄRDIGHETER**

Läsa ritningar
Kalkylera
Programmera
Navigera
Skapa modeller
Läsa karta

**EKONOMISKA
FÄRDIGHETER**

Budgetera
Fakturera
Prissätta
Redovisa
Spara

Öppenhet & Empati

ÖPPENHET

Perspektivtagande
Respekt för olikheter
Spontan
Generös
Ärlig
Uppriktig
Lojal
Ödmjuk
Prestigelös
Tolerant
Nyfiken
Förståelse för rollers
inverkan på agerande
Förståelse för hierarkiers
inverkan på agerande
Förståelse för värderingars
inverkan på agerande
Anpassningsbar
Representativ
Distansera sig
Nätverka
Positivt förhållningssätt
Underhållande
Humoristisk
Diplomatisk
Anpassningsbar
Tillmötesgående

EMPATI

Uppmärksam
Stöttande
Hjälpsamhet
Omtänksam
Lyhördhet för vad som
behövs i grupprocessen
Läsa av en gruppstämning
Förståelse för kulturer
Förståelse för strukturer
Förståelse för roller
Förstå ursprunget till en
konflikt- eller problemsituation
Se enighet och motsättningar inom
konflikter och/eller problem

Självkontroll, Självkänedom & Självsäkerhet
SJÄLVKONTROLL

Hantera stress
 Hantera ovisshet
 Avslappnad
 Hantera ilska/irritation
 Hantera kritik
 Tålamod/tålmodig
 Flexibel
 Anpassningsbar
 Självständig
 Seriös
 Fokuserad
 Objektivitet
 Förtroende
 Arbeta parallellt med
 flera uppgifter
 Självdisciplin
 Behärskad
 Stabil
 Artig
 Distansera sig
 Genomtänkt
 Kontrollerad
 Disciplinerad
 Koncentrerad
 Grundlig
 Hålla tider
 Punktlig

SJÄLVKÄNNEDOM

Självreflektion
 Sätta gränser
 Tar ansvar för sitt
 eget välmående
 Integritet
 Optimistisk
 Pålitlig
 Energisk
 Envis
 Självständig
 Försiktig
 Lugn
 Temperamentsfull
 Känslösam
 Viljestark
 Analytisk
 Realistisk
 Eftertänksam
 Objektiv
 Smidig
 Diskret

SJÄLVSÄKERHET

Nyfikenhet
 Övertygande
 Säljande
 Karismatisk
 Utåtriktad
 Initiativtagare
 Beslutsam
 Kritisk
 Ifrågasättande
 Orädd
 Trygg

Här är övningar för lärande reflektion, kompetensanalys och feedback.
Mer information om ELD finns på webbplatsen eldkompetens.se.

Övning 1 Styrke- och resursinventering

SYFTE: Kopplingen erfarenheter-färdigheter

1. Skriv ner en situation från ditt yrkesliv – både dagligt vardags arbete eller enskilda insatser – när du gör något som du mår bra av att göra, en situation där du känner dig trygg och glad (5 min).
2. Intervjua varandra två och två. Intervjuarens uppgift är att försöka lista ut vad den andra är duktig på – vilka styrkor (kompetens) den andra personen har (10 min).
Använd kompetenslistan!
3. Gruppen återsamlas och deltagarna berättar om varandra. Utbildaren kan samla gruppens gemensamma resurser.

Övning 2 Pippis kompetensbrev

SYFTE: Avdramatisera kompetensbrevet och få fram kompetens ur situationer

Efter att ha sett en film, läst en bok, läst en serietidning/magasin så kan deltagarna (och/eller samtalsledaren) skriva ett kompetensbrev till en av karaktärerna. Syftet med övningen är att koppla handlingar till kompetens och sedan uttrycka den skriftligt. Föreställ er till exempel Harry Potters eller Pippi Långstrumps kompetensbrev! Använd kompetenslistan!

Övning 3 Filmsnuttar

För att arrangera en kompetensdiskussion kan du visa snuttar ur filmer med scener som visar känslor och kompetens. Diskutera sedan utifrån frågor kring kompetens: Vad är det han/hon visar?

SÖKVÄGAR

1. Starka känslor
2. Stress
3. Aktivitet
4. Vändpunkt
5. Ansträngning
6. Mod
7. Utveckling
8. Motstånd
9. Viktig/betydelsefull
10. Ansvar
11. Välbefinnande
12. Beröm
13. Överraskning
14. Lek
15. Hälsa
16. Träna
17. Svår
18. Prestation
19. Koncentration
/fokuserad
20. Programpunkt
21. Beslut
22. Vänskap
23. Relationer

Övning 4 Situationssök

SYFTE:

Att generera en mängd olika slags situationer att välja mellan. Övningen liknar en brainstorming och tar ungefär 20 minuter

1. Hitta en plats där du känner koncentration. Ta gärna med anteckningar, ett schema eller någonting annat som du tror kan hjälpa dig att komma ihåg situationer.

2. Läs första sökvägen "starka känslor" och fråga dig: Har jag varit med om situationer som har att göra med "starka känslor"? Lägg ungefär en minut på att gå igenom projektet och skriv förutsättningslöst ner allt som sökvägen får dig att tänka på. Värdera inte situationerna i det här skedet.

3. När du gått igenom alla sökvägar kan du välja ut ett par situationer som du utvecklar inför samtalet till exempel genom frågorna i deltagardokumentationen.

Alternativ situationssök

Du kan också variera övningen med att göra en "situationssök" utifrån punkterna:

1. En vardagssituation (titta gärna i din almanacka)
2. En utmaning
3. Något oväntat

På så sätt tränar du/ni på att hitta bredden av ELD-situationer

Övning 5 Uppgiftanalyt

SYFTE:

För att avdramatisera kompetens och samtidigt på ett roligt sätt introducera ELD kan du använda denna övning.

Börja med att dela upp gruppen i mindre grupper och ge dem en uppgift, vilken som helst. Exempelvis att övertala publiken om att köpa rättvisemärkta bananer; bygga den högsta byggnaden, etc. Ge utrymme för tolkning i uppgiften. Grupperna får sedan en viss tid att genomföra uppdraget på. Efter att grupperna har genomfört uppgiften och redovisat sitt resultat följer en diskussion om vilka kompetenser de olika personerna i gruppen uppvisade. Viktigt: Att alla i gruppen är delaktiga!

Övning 6 Skicka vidare

Om ni har tillgång till en grupp med flera deltagare som gör ELD så kan de hjälpa varandra genom att dela med sig av sina iakttagelser. Denna typ av övning ställer krav på dialogen inom gruppen.

- Alla deltagare behöver ett tomt A4 och en penna. Sätt er runt ett bord.
- Deltagaren skriver sitt namn högst upp på pappret. Alla skickar sitt papper till höger.
- Alla läser namnet och skriver om en situation då personen i fråga gjorde något bra/visade kompetens. Deltagarna ska försöka inkludera sin egen uppfattning av:

1. Situationen,
2. hur personen agerade och
3. positiva konsekvenser.

- Understryk att uppgiften inte är att hitta en perfekt situation/formulering, detta är en brainstorming som ska gå fort!
- Skicka vidare tills pappren gått ett helt varv runt bordet.
- Avsluta lämpligen med en diskussion kring vad som har hänt i projektet.

Övning 7 Dagboken

En dagbok innehållande skissartade beskrivningar av vad som gjorts under dagen, hur det gjordes/kändes samt var man befunnit sig är en oerhörd hjälp för minnet. Gå igenom dagboken metodiskt, dag för dag, och leta efter situationer som känns viktiga för dig.

Exempel (2007-06-11):

Solig dag. Något sen till jobbet. Trött. Möte med Terese, Birgitta och Lennart som kändes bra och var intressant. Kom att tänka på saker till handledarutvärderingen. Lunch på indisk restaurang. Diskussion med Terese efter lunch. Arbetade sedan med kompetenslistan. Det kändes trögt. Dålig koncentration. Bollade idéer med Terese. Gick klockan 16:00. Behövde frisk luft och promenerade hem. Bil till Uppsala med mamma och pappa. Bet ihop och städade ur min lägenhet. Skrev kontrakt med hyresgäst. Åkte hem. Tvättade. Tidig sänggång.

Utifrån texten kan deltagaren välja att fokusera på och utveckla några situationer som har att göra med till exempel: mötet, mitt arbete med kompetenslistan eller städningen och kontraktsskrivningen i Uppsala.

Övning 8 Hissprincipen

Ett budskap som tar längre tid att presentera än under en hissresa är ett dåligt budskap 😊

Arbeta i grupp och ta fram en hissrepresentation om ELD!

Övning 9 ELD-bloggen

Samla dina ELD-situationer på ett ställe – skriv en blogg! Om ni är fler än en – dela blogg!

Fördelar: samtliga deltagare och samtalsledaren kan kommentera kontinuerligt. På wordpress går det att skapa en reklamfri blogg snabbt, lätt och gratis. ELD-metodutvecklare på CIU skriver en eldblogg som ni kan besöka på: <http://eldkompetens.wordpress.com>

Övning 10 Charad

– visa att kompetens är situationsbunden

Ge olika grupper samma kompetensord (utan att tala om för dem att de får samma ord) – spela en charad på det ordet! Det blir olika för alla grupper. Diskutera!

Övning 11 Lapp på ryggen

Om en grupp har svårt att komma på situationer kan man köra denna lapp-på-ryggen-lek. Alla i gruppen minglar runt med ett papper fasttejpats på ryggen. På det pappret får sedan de övriga deltagarna skriva situationer där personen i fråga uppvisade kompetenser.

Övning 12 Oavslutad mening

Sitt i en ring (runt ett bord). Skicka runt ett papper där det står t.ex. "Jag var modig när jag...". Alla ska försöka avsluta meningen (det är bara att tänka högt och lågt, stort och smått!)

Övning 13 Rollspel

Man kan även introducera ELD genom att använda rollspelsliknande uppsättningar. Exempelvis kan man inför ett utbyte be deltagarna att sätta ihop en konfliktsituation man skulle kunna hamna i. Denna situation ska också ha en lösning. När rollspelet har spelats upp för deltagarna kan gruppen sedan diskutera vilka kompetenser de olika deltagarna i konflikten uppvisade för att nå en lösning på konflikten.

